10. 12. 2002

ID: 20242

Dispozice s vypůjčenou věcí

Věc, kterou tichý společník užívá na základě výpůjčky, může přenechat podnikateli k užívání jen v případě, že se s půjčitelem dohodl, že může přenechat věc k užívání jinému.

Věc, kterou tichý společník užívá na základě výpůjčky, může přenechat podnikateli k užívání jen v případě, že se s půjčitelem dohodl, že může přenechat věc k užívání jinému.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 22 Cdo 522/2001, ze dne 4.9.2002)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobce Zemědělského obchodního družstva se sídlem v Ř., zastoupeného advokátkou, proti žalované M., společnosti s r. o., zastoupené advokátem, o vyklizení budovy, vedené u Okresního soudu ve Frýdku-Místku pod sp. zn. 15 C 263/97, o dovolání žalované proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 10. srpna 2000, čj. 9 Co 627/2000-131, tak, že dovolání zamítl.

Z odůvodnění :

Okresní soud ve Frýdku-Místku (dále jen „soud prvního stupně„) rozsudkem ze dne 6. dubna 2000, čj. 15 C 263/97-108, zamítl žalobu, kterou se žalobce domáhal, aby bylo vysloveno, že žalovaná je povinna „vyklidit budovu sýpky označenou v katastru nemovitostí jako zemědělskou, hospodářskou budovu postavenou na pozemku parc. č. 3803/2 v katastrální (správně „katastrálním„) území L., obec F. a vyklizenou sýpku předat navrhovateli do 15 dnů od právní moci rozsudku“. Dále rozhodl o nákladech řízení.

Soud prvního stupně vyšel z toho, že žalobce přenechal na základě přípisu z 18. 2. 1992 L. B. a F. G. (dále též jen „oprávněné osoby“) do užívání sýpku, postavenou dříve žalobcem na pozemku ve vlastnictví oprávněných osob; sýpka jim byla předána v souvislosti s jejich restitučními nároky vůči žalobci. Poté 7. 12. 1992 žalobce a oprávněné osoby uzavřeli dohodu o vypořádání restitučních nároků oprávněných osob tak, že jim bude poskytnuta náhrada ve výši 514.243,20 Kč, z níž část bude uhrazena převodem vlastnického práva k budově předmětné sýpky. Kupní smlouvou uzavřenou 11. 3. 1992 L. B. prodala sýpku žalované společnosti s ručením omezeným M., ač nebyla jejím vlastníkem; ve sporu mezi žalobcem a žalovanou, vedeným pod sp. zn. 15 C 202/95 soudu prvního stupně, bylo určeno, že žalobce je vlastníkem sporných nemovitostí. Poté L. B. uzavřela s žalovanou smlouvu o tichém společenství, podle které žalované poskytla vklad ve formě bezplatného užívání předmětné sýpky na parcele č. 3803/2 v daném k. ú. Své užívací právo k sýpce odvodila od shora zmíněného dopisu z 18. 2. 1992, z dohody ze 7. 12. 1992 a z dohody ze 17. 3. 1994 obsahující údaj o jednání valné hromady z 8. 1. 1993 týkající se vypořádání restitučních nároků; tato valná hromada schválila transformační projekt žalujícího družstva, který nepočítal se sýpkou jako s vlastnictvím družstva. Družstvo sýpku neužívalo a navíc šlo o nezkolaudovaný objekt, nezapsaný v evidenci nemovitostí. Soud prvního stupně na základě těchto skutečností konstatoval, že L. B. mohla 25. 9. 1996 převést smlouvou o tichém společenství své užívací právo k sýpce na žalovanou a vztah mezi účastníky bylo

možno posoudit podle § 51 občanského zákoníku (dále jen „ObčZ“). Uzavřel, že mezi žalovanou a „rodinou oprávněných restituentů B.“ byla v rámci smluvní autonomie dohodnuta smlouva, která neodporovala ObčZ, její právní režim se řídil ustanoveními, upravujícími občanskoprávní vztahy, jež jim byla obsahem nejbližší, což byl § 659 ObčZ, přičemž v řízení nebylo prokázáno, že by B. nesměli sýpku přenechat k užívání jinému (§ 661 odst. 2 ObčZ). Proto žalobu zamítl.

Krajský soud v Ostravě jako soud odvolací rozsudkem ze dne 10. srpna 2000, čj. 9 Co 627/2000-131, změnil rozsudek Okresního soudu ve Frýdku-Místku (dále jen „soud prvního stupně“) ze dne 6. dubna 2000, čj. 15 C 263/97-108, tak, že žalobě vyhověl. Dále rozhodl o nákladech řízení.

Odvolací soud převzal skutková zjištění soudu prvního stupně, ale na rozdíl od něj žalobě vyhověl, neboť „držbu„ předmětné nemovitosti žalovanou neshledal oprávněnou. Soud prvního stupně mylně interpretoval § 661 odst. 2 ObčZ; podle tohoto ustanovení vypůjčitel smí přenechat věc k užívání jinému jen tehdy, byl-li takový postup mezi půjčitelem a vypůjčitelem smluven. Předmětem dokazování v dané věci měla být existence dohody mezi půjčitelem a vypůjčitelem, na jejímž základě by směl vypůjčitel věc přenechat k užívání třetí osobě. Nic takového v řízení prokázáno, ani tvrzeno nebylo. I kdyby mezi žalobcem a L. B. existoval právní vztah obdobný smlouvě o výpůjčce věci podle § 659 a násl. ObčZ, nevyplývalo z něj oprávnění L. B. platně převést právo užívání sýpky na žalovanou. Vzhledem k tomu, že existence ostatních předpokladů úspěšnosti vlastnické žaloby žalobce shledaná již soudem prvního stupně v odvolacím řízení zpochybněna nebyla, odvolací soud žalobě v souladu s § 126 odst. l ObčZ vyhověl.

Proti rozsudku odvolacího soudu podává žalovaná společnost dovolání, jehož přípustnost opírá o ustanovení § 238 odst. 1 písm. a) občanského soudního řádu (dále jen „OSŘ“) ve znění před novelou provedenou zákonem č. 30/2000 Sb. a uplatňuje dovolací důvod podle § 241 odst. 3 písm. d) OSŘ. Nesouhlasí s právním názorem odvolacího soudu a namítá, že právní úkon obsažený v listině z 18. 2. 1992, kdy žalobce sepsal s restituenty listinu nadepsanou „vrácení budovy sýpky“ a tuto budovu jim předal, byl projevem vůle účastníků tohoto právního úkonu převést vlastnické právo. Žalovaná má právo sýpku bezplatně užívat, toto právo náleželo L. B. a ta je nepřevedla, nepřenechala k užívání třetí osobě, nýbrž vložila jako vklad tichého společníka na základě smlouvy uzavřené s žalovanou za účelem společného podnikání. Vztah mezi žalobcem a restituentkou L. B. je innominátního charakteru a dovolatelka nesouhlasí s názorem odvolacího soudu, že jemu nejpodobnější je smlouva o výpůjčce. Samotný žalobce nic nenamítal proti užívání sýpky B. a na tento vztah nelze pohlížet jako na výpůjčku. Navrhuje, aby dovolací soud zrušil rozsudek soudu odvolacího a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

K dovolání žalované se vyjadřuje žalobce, který odkazuje na svoje odvolání podané proti rozsudku soudu prvního stupně. Navrhuje, aby dovolací soud podané dovolání zamítl.

Nejvyšší soud v řízení o dovolání postupoval podle procesních předpisů platných k 31. 12. 2000 (hlava první, bod 17 zák. č. 30/2000 Sb., tedy podle OSŘ ve znění před novelou, provedenou tímto zákonem), a po zjištění, že dovolání je přípustné podle § 238 odst. 1 písm. a) OSŘ , že je uplatněn dovolací důvod upravený v § 241 odst. 3 písm. d) OSŘ a že jsou splněny i další náležitosti dovolání a podmínky dovolacího řízení (zejména § 240 odst. 1, § 241 odst. 1 OSŘ), napadené rozhodnutí přezkoumal a zjistil, že dovolání není důvodné.

Dovolatelka namítá, že v dopise žalobce z 18. 2. 1992, o který opírá L. B. své užívací právo k budově sýpky, vyjádřili „účastníci tohoto právního úkonu“ vůli převést vlastnictví této budovy. Nepopírá, že k převodu vlastnictví nedošlo; to, že vlastnictví nepřešlo, vyplývá z rozsudku Okresního soudu ve Frýdku-Místku ze dne 25. 3. 1996, sp. zn. 15C 202/93-32, potvrzeného rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 24. 9. 1996, sp. zn. 9 Co 577/96-55, kterým bylo ve sporu mezi účastníky tohoto řízení vysloveno, že žalobce je vlastníkem sýpky. Byl-li v dopise 18. 2. 1992 obsažen neplatný právní úkon, směřující k převodu vlastnického práva, nemohl tento úkon vyvolat zamýšlené právní důsledky; pouze pokud má neplatný právní úkon náležitosti jiného právního úkonu, který je platný, lze se jej dovolat, je-li z okolností zřejmé, že vyjadřuje vůli jednající osoby (§ 41a odst. 1 ObčZ). Pokud by tedy bylo vůbec možno učinit závěr, že tento dopis obsahoval nabídku k uzavření smlouvy, jejímž obsahem by bylo přenechání nemovitosti k užívání, bylo by pro posouzení věci podstatné, zda jde o nabídku užívání úplatného či bezúplatného. Soud prvního stupně z dohody o vzájemném vypořádání restitučních nároků ze dne 7. 12. 1992 zjistil, že žalobce se zavázal poskytnout restituentům náhradu za jejich restituční nároky způsobem ve smlouvě uvedeným; nebylo zde zmíněno, že by část náhrady byla poskytnuta formou přenechání užívání sýpky, kterou v době uzavření smlouvy restituenti prostřednictvím žalované společnosti již několik měsíců užívali. Ani podle jiných skutkových zjištění, učiněných v nalézacím řízení, nešlo o přenechání úplatné.

Účastníci mohou uzavřít i takovou smlouvu, která není zvláště upravena; smlouva však nesmí odporovat obsahu nebo účelu tohoto zákona (§ 51 ObčZ). Uzavřou-li účastníci smlouvu, jejíž podstatné náležitosti lze podřadit pod některý ze smluvních typů, upravených v občanském zákoníku, řídí se tato smlouva kogentními, a pokud účastníci ve smlouvě nedohodli něco jiného, i dispozitivními ustanoveními ObčZ, upravujícími daný typ smlouvy.

Smlouvou o výpůjčce vznikne vypůjčiteli právo věc po dohodnutou dobu bezplatně užívat (§ 659 ObčZ). Není-li dohodnuto jinak, nesmí vypůjčitel přenechat věc k užívání jinému (§ 661 odst. 2 ObčZ). Zákon neomezuje předmět výpůjčky na movitosti a proto lze jeho ustanovení o výpůjčce aplikovat i na bezúplatné přenechání nemovitosti k užívání po dohodnutou dobu. Smlouva, jejímž obsahem je přenechání nemovitosti k dočasnému a bezúplatnému užívání, je smlouvou o výpůjčce podle § 659 a násl. ObčZ.

Pokud by v dané věci šlo o přenechání nemovitosti do užívání na základě smlouvy (nikoliv tedy na základě neplatného právního úkonu) do doby, než dojde k jejímu převedení do vlastnictví uživatelů, šlo by o bezúplatné přenechání nemovitosti a tedy o její výpůjčku. Na tom nic nemůže měnit skutečnost, že pohnutkou k přenechání byla existence restitučních nároků oprávněných osob. Pokud totiž nebylo dohodnuto, že tyto restituční nároky budou alespoň částečně kompenzovány užíváním sýpky ve vlastnictví povinné osoby, nelze dovodit, že by šlo o synallagmatickou úplatnou smlouvu.

Smlouvou o tichém společenství se zavazuje tichý společník poskytnout podnikateli určitý vklad a podílet se jím na jeho podnikání (§ 673 odst. 1 obchodního zákoníku, dále jen „ObchZ“). Předmětem vkladu může být určitá peněžní částka, určitá věc, právo nebo jiná majetková hodnota využitelná při podnikání (§ 674 odst. 1 ObchZ). Tichý společník poskytuje předmět vkladu podnikateli k užívání; z toho vyplývá, že mu může jako vklad poskytnout jen takovou věc, kterou je oprávněn přenechat k užívání jinému. Věc, kterou tichý společník užívá na základě výpůjčky, může přenechat podnikateli k užívání jen v případě, že se s půjčitelem dohodl, že může přenechat věc k užívání jinému (§ 661 odst. 2 ObčZ). Zjištění odvolacího soudu, že tu taková dohoda nebyla, dovolatelka nezpochybňuje.

Závěr odvolacího soudu, že pokud vůbec L. B., od které žalovaný odvozuje své právo věc užívat, nějaké právo k předmětné sýpce vzniklo, nebylo součástí tohoto práva oprávnění přenechat užívání sýpky třetí osobě, je správný. I kdyby bylo možno učinit závěr, že žalobce a oprávněné osoby uzavřeli platnou smlouvu o přenechání sýpky k užívání, nebylo by možno dovodit, že tato smlouva opravňovala tyto osoby k přenechání sýpky do užívání jinému. Rozhodnutí dovolacího soudu tak nespočívá na nesprávném právním posouzení věci a dovolací důvod, uplatněný v dovolání, není dán.

Vady řízení uvedené v § 241 odst. 3 písm. a) a b) OSŘ, k nimž dovolací soud přihlíží i bez návrhu, nebyly dovolatelkou tvrzeny ani dovolacím soudem zjištěny. Proto nezbylo, než dovolání zamítnout (§ 243b odst. l OSŘ, věta před středníkem).

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Zastavení exekuce
- Majetková podstata (exkluzivně pro předplatitele)
- Náhrada škody (exkluzivně pro předplatitele)
- Náhrada škody zaměstnancem
- Náklady řízení (exkluzivně pro předplatitele)
- Zajištění dluhu (exkluzivně pro předplatitele)
- Způsobilost být účastníkem řízení (exkluzivně pro předplatitele)
- Náhrada škody
- Katastr nemovitostí
- Insolvence a SJM
- Vedlejší účastník